

<https://doi.org/10.31861/mediaforum.2023.12.145-153>

УДК: 327.8

© Богдан Куделько¹

НІКАРАГУАНСЬКИЙ КОНФЛІКТ ЯК ФАКТОР ПРОТИБОРСТВА ДОБИ ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ

Наукова стаття присвячена аналізу нікарагуанського конфлікту як важливого чинника доби Холодної війни та його впливу на міжнародну політичну ситуацію. Автор проводить детальний огляд останніх досліджень з цієї проблеми, як у вітчизняній, так і у зарубіжній науковій літературі, зосереджуючись на причинах виникнення конфлікту, ролі міжнародних акторів, соціально-економічних наслідках та глобальному впливі на холодну війну.

У результаті дослідження було встановлено, що нікарагуанський конфлікт виник через політичні, економічні та соціальні фактори, такі як авторитаризм сандіністського режиму, соціальні нерівності та зовнішнє втручання. Роль міжнародних акторів у конфлікті виявилася вирішальною, зокрема через їхню підтримку різних сторін конфлікту та змагання за вплив у регіоні. Конфлікт супроводжувався серйозними соціально-економічними наслідками, такими як економічний спад, знищення інфраструктури та загострення політичних протиріч. Його глобальний вплив полягав у певній зміні динаміки холодної війни та напруженості між супердержавами.

У висновках підкреслено зокрема важливість розуміння наслідків та впливу нікарагуанського конфлікту на перебіг холодної війни та міжнародну політичну ситуацію. Це дає змогу розробити ефективні підходи до врегулювання подібних конфліктів у майбутньому та сприяти досягненню стабільності та миру в регіоні. Зрозуміння цих наслідків може послужити основою для подальших політичних переговорів та миротворчих заходів, спрямованих на зменшення со-

145

---

¹ Аспірант кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна. E-mail: kudelko.bohdan@chnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0001-8557-2240>

ціально-економічних наслідків конфлікту та зміцнення міжнародної стабільності.

Ключові слова: Нікарагуа, Сполучені Штати Америки, Латинська Америка, Холодна війна, СРСР.

The Nicaraguan Conflict as a Factor in the Cold War Confrontation

This article is devoted to the analysis of the Nicaraguan conflict as an element of the Cold War and its impact on the international political situation. The author conducts a detailed review of the latest research on this problem, both in domestic and international scientific literature, focusing on the causes of the conflict, the role of international actors, socio-economic consequences and the global impact on the Cold War.

146 — *The study found that the Nicaraguan conflict was caused by political, economic and social factors such as the authoritarianism of the Sandinista regime, social inequalities and external interference. The role of international actors in the conflict turned out to be crucial, in particular due to their support for different sides of the conflict and the competition for influence in the region. The conflict was accompanied by serious socio-economic consequences, such as economic decline, destruction of infrastructure and exacerbation of political contradictions. Its global impact was to change the dynamics of the Cold War and the tensions between the superpowers.*

The findings of the study emphasize the importance of understanding the consequences and influence of the Nicaraguan conflict on the Cold War and the international political situation. This makes it possible to develop effective approaches to the settlement of similar conflicts in the future and contribute to the achievement of stability and peace in the region. Understanding these consequences can serve as a basis for further political negotiations and peace-making measures aimed at reducing the socio-economic consequences of the conflict and strengthening international stability.

Keywords: Nicaragua, United States of America, Latin America, Cold War, USSR.

Постановка наукової проблеми. Нікарагуа, маленька країна, розташована в Центральній Америці, стала ареною для одного з найбільш напружених конфліктів під час Холодної війни. Цей конфлікт, який відбувся з 1979 по 1990 рік, не тільки мав велике значення для Нікарагуа та Центральної Америки, але й мав глобальні наслідки, які впливали на геополітичну ситуацію світу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед сучасних дослідників, які прямо чи опосередковано торкаються даної проблеми, варто відзначити Філіпа Таубмана, який ґрунтовно дослідив регіон Латинської Америки під час Холодної війни у відносинах між Сполученими Штатами та країнами Латинської Америки. Частково висвітлили дане питання Вільям ЛеоГранде та Броуді, які у своїй роботі дослідили вплив США на зміни режимів у певних державах регіону та демократизацію як ключовий інструмент впливу Сполучених Штатів. Зарубіжні дослідження, зокрема здійснені американськими та європейськими науковцями, надають ширший аналіз міжнародного впливу, зокрема ролі США та СРСР у конфлікті.

Мета статті – проаналізувати важливі аспекти Нікарагуанського конфлікту, визначивши його вплив на динаміку розгортання Холодної війни. Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних завдань: виявлення основних причин та факторів, що призвели до виникнення нікарагуанського конфлікту; аналіз ролі міжнародних акторів, зокрема США та СРСР, у конфлікті; вивчення соціально-економічних наслідків конфлікту для населення Нікарагуа; визначення глобального впливу конфлікту на холодну війну та міжнародну політичну ситуацію.

147

Виклад результатів дослідження. Причини виникнення нікарагуанського конфлікту були багатограними та включали політичні, соціальні, економічні та міжнародні фактори. Політична ситуація в Нікарагуа перед початком конфлікту була характеризована диктаторським режимом Анастасіо Сомоси. Сомоса та його родина утримувалися при владі протягом багатьох десятиліть, використовуючи авторитарні методи управління та репресивний апарат. Це спричинило нагромадження незадоволення серед населення, яке вимагало політичних свобод та демократичних змін.

Соціальна нерівність була ще однією важливою причиною конфлікту в Нікарагуа. Значна частина населення жила в бідності, з обмеженими можливостями отримувати освіту, доступом до медичної допомоги та належних умови проживання. Соціальна нерівність збільшувалася через земельні конфлікти та нерівний розподіл ресурсів у країні.

Економічна ситуація в Нікарагуа також сприяла виникненню конфлікту. В країні панувала залежність від кількох ключових економічних секторів, зокрема бананової та цукрової промисловості, які

контролювалися елітами та зовнішніми компаніями. Це призвело до експлуатації робітничого класу та знецінення місцевих ресурсів, що посилювало соціальну напругу.

Нікарагуа, як і багато інших країн Центральної Америки, стала ареною геополітичних протистоянь під час Холодної війни. Спостерігалася втручання з боку Сполучених Штатів та Радянського Союзу, які підтримували протилежні сторони в конфлікті (Taubman, 1984).

Сполучені Штати активно підтримували режим Сомоси, надаючи фінансову, військову та політичну підтримку. Зокрема, США надавали зброю та проводили навчання нікарагуанській національній гвардії, що зміцнювало режим Сомоси та спричиняло подальше незадоволення серед населення.

З іншого боку, Радянський Союз підтримував сандіністську повстанську групу, яка боролася проти режиму Сомоси. СРСР надавав військову підтримку, зброю та фінансування сандіністам, що збільшувало їхню силу та вплив (Vanderlaan, 1986).

148

Роль США у нікарагуанському конфлікті була вирішальною і мала значний вплив на подальший розвиток подій. Специфічні обставини та історичний контекст регіону, а також геополітичні інтереси США, стали основою для активного втручання Америки у внутрішні справи Нікарагуа.

Початково, США підтримували режим диктатора Анастасіо Сомоси, який перебував на посаді президента Нікарагуа. Це було обумовлено відносинами США з Сомосою, який сприяв американським інтересам у регіоні та забезпечував їхні економічні та політичні переваги.

Проте, з появою сандіністського повстання в Нікарагуа, що визначалося комуністичними ідеями, США змінили свою позицію. Вони побачили у сандіністах загрозу для своїх інтересів та принципу «домінування сфери впливу». США почали підтримувати анти-сандіністські групи, що чинили супротив режиму. Вони забезпечували фінансову, військову та логістичну допомогу опозиції з метою зрізати крила сандіністського руху та послабити його вплив.

США використовували різні методи для досягнення своїх цілей. Зокрема, було створено спеціальну організацію під назвою «Контрас», яка складалася з анти-сандіністських бойовиків та отримувала підтримку від Центральної розвідувальної служби США. Ця допомога включала постачання зброї, навчання та фінансування.

Крім того, США накладали економічні санкції на Нікарагуа з метою підірвати економіку країни та придушити режим (Pezullo, 1979).

Роль США у конфлікті не обмежувалася лише підтримкою анти-сандіністських сил. Вони також використовували свої політичні та дипломатичні ресурси для залучення міжнародної підтримки своєї позиції. США домагалися прийняття резолюцій в Організації Американських Держав (ОАД), які засуджували сандіністський режим і закликали до його повалення. Крім того, США використовували свій вплив у Міжнародному валютному фонді та Світовому банку для накладання економічного тиску на Нікарагуа.

Роль СРСР у нікарагуанському конфлікті також була однією з ключових і відіграла значний вплив на хід подій та міжнародну політичну ситуацію. Втручання СРСР у цей конфлікт було обумовлене геополітичними ідеями та інтересами комуністичного світу, а також бажанням контрбалансувати вплив США в регіоні (Walker, 1991).

СРСР надавав значну підтримку сандіністському режиму. Це зокрема виявилось у наданні фінансової, військової, технічної та дипломатичної допомоги сандіністському уряду з метою зміцнення його позицій та підтримки у боротьбі проти анти-сандіністських сил. СРСР постачав зброю, військових консультантів та інші ресурси, які допомагали сандіністам здобути перевагу в конфлікті.

Крім того, СРСР використовував свою політичну вагу та вплив у міжнародних організаціях для підтримки сандіністського режиму та засудження втручання США. Вони активно використовували своє місце в Організації Об'єднаних Націй (ООН) та інших міжнародних форумах для поширення своїх ідей та закликів до мирного врегулювання конфлікту.

СРСР також використовував Нікарагуа як свою «базу» у Латинській Америці, куди Москва намагалася «спрямувати» свої політичні та ідеологічні принципи. Це було частиною їх стратегії поширення комуністичних ідей та підтримки революційних рухів у світі. Нікарагуа мала стати символом опору проти американського імперіалізму та показником успіху соціалістичного експерименту.

Окрім Сполучених Штатів та Радянського Союзу свою роль у нікарагуанському конфлікті здійснювали й інші міжнародні актори. Наприклад, Куба підтримувала сандіністів, надаючи їм консультативну та військову допомогу. Країни-сусіди, такі як Коста-Рика та

Гватемала, виявляли обурення нікарагуанським конфліктом і намагалися забезпечити стабільність у регіоні.

Багатосторонні організації, включаючи ООН та Організацію американських держав (ОАД), також займалися пошуком рішень та медіацією в конфлікті. Вони виконували роль посередників та сприяли пошуку політичного розв'язання конфлікту.

Нікарагуанський конфлікт сильно позначився на економічному розвитку країни. Війна призвела до серйозного зруйнування інфраструктури, сільськогосподарських угідь та промислових об'єктів. Багато міст та сіл були зруйновані, а економічна активність була суттєво пригнічена.

Сільське господарство, що є одним із ключових секторів економіки Нікарагуа, зазнало великих збитків. Завдяки ескалації конфлікту, багато сільських угідь було занедбано або зруйновано, що призвело до зменшення виробництва сільськогосподарської продукції та втрати робочих місць для селян. Чимало сімей втратили свої джерела доходу та опинилися в ситуації бідності та безробіття.

150

Внаслідок конфлікту, зовнішні інвестиції в Нікарагуа зменшилися. Багато компаній та інвесторів утримувалися від вкладання коштів у країну через нестабільну політичну та соціальну ситуацію. Це призвело до скорочення робочих місць, зниження економічного зростання та збільшення бідності серед населення.

Нікарагуанський конфлікт мав серйозний соціальний вплив на населення країни. Тисячі людей стали жертвами прямої воєнної дії, втративши життя або отримавши поранення. Існувала значна кількість внутрішньо переміщених осіб, які були змушені залишити свої домівки та шукати притулку в інших частинах країни або за кордоном.

Конфлікт також призвів до розпаду соціального порядку та зростання насильства у суспільстві. Розповсюджувалися злочини, включаючи грабежі, вбивства та сексуальне насильство. Багато людей постраждали від травматичних подій та страждали від психологічного стресу.

Конфлікт вплинув на освіту та охорону здоров'я в країні. Багато шкіл та медичних установ було пошкоджено або зруйновано, уроки перервані, а доступ до якісної освіти та медичної допомоги став обмеженим. Діти та молодь були особливо вразливими, оскільки їхня освіта та майбутнє були серйозно підірвані.

Соціально-економічні наслідки нікарагуанського конфлікту були серйозними і довготривалими. Економічна руйнація, зменшення виробництва та інвестицій, спад соціальних послуг та збільшення бідності суттєво позначилися на життя населення. Крім того, соціальні наслідки включали людські втрати, знищення інфраструктури, внутрішньо переміщених осіб та психологічні та фізичні травми.

Нікарагуанський конфлікт вплинув на перебіг Холодної війни, що тривала між Сполученими Штатами та Радянським Союзом, і певним чином змінив динаміку цього протистояння. Конфлікт став одним з численних проксі-конфліктів, у яких дві супердержави змагалися за вплив у світі. Сполучені Штати підтримували опозиційні сили, тоді як Радянський Союз надавав підтримку сандіністському уряду (LeoGrande, 2000).

Глобальне значення конфлікту полягало у тому, що він став своєрідним майданчиком для змагання двох світових супердержав. США побоювалися розширення впливу комуністичного блоку в Центральній Америці та перспективи встановлення комуністичного режиму в найближчому сусідстві. Радянський Союз, зі свого боку, бачив можливість розширити власну сферу впливу, підтримуючи антиамериканські рухи.

Конфлікт у Нікарагуа спричинив гостру політичну та ідеологічну напруженість між двома супердержавами. США домагалися зупинки розповсюдження комунізму та втручалися у внутрішні справи Нікарагуа, використовуючи економічний тиск та підтримуючи опозицію. Радянський Союз відповідав на це, надаючи підтримку сандіністському уряду та намагаючись послабити вплив США в регіоні (Brody, 1985). Окрім цього, нікарагуанський конфлікт мав значний вплив і на міжнародну політичну ситуацію. Він став об'єктом зацікавленості та розглядався у міжнародних організаціях, таких як ООН, ОАД, а також у Євросоюзі. Країни, що входили до цих організацій, займали різні позиції щодо конфлікту в Нікарагуа.

Деякі країни, зокрема США та їх союзники, активно засуджували сандіністський режим і підтримували опозицію. Вони зокрема вводили економічні санкції та накладали обмеження на Нікарагуа з метою змусити уряд змінити політичний курс. З іншого боку, такі країни як Радянський Союз та його союзники, підтримували сандіністський режим і вважали, що втручання з боку США є неприпустимим.

Конфлікт також мав вплив на відносини між США та Радянським Союзом. Він загострив вже наявні протиріччя та змусив обидві країни вступити в активну боротьбу за вплив у регіоні. Геополітичне значення Нікарагуа зростало, оскільки країна стала ареною конфлікту між двома супердержавами, які намагалися змінити баланс сил у свою користь.

Висновки. Нікарагуанський конфлікт був складним політичним та збройним протистоянням між різними внутрішніми силами, що підтримувалися зовнішніми акторами. Причини виникнення конфлікту включали політичні, економічні та соціальні фактори, такі як нерівність, диктаторський режим, боротьба за владу та вплив зовнішніх сил.

Міжнародні актори, зокрема США та СРСР, відіграли важливу роль у конфлікті. США підтримували анти-сандіністські групи та наклали економічні санкції, тоді як СРСР надавав підтримку сандіністському режиму, забезпечуючи фінансову та військову допомогу.

152

Соціально-економічні наслідки конфлікту були серйозними, включаючи загибель людей, економічний занепад і руйнування інфраструктури. Конфлікт призвів до зростання бідності, безробіття та соціальної напруги в Нікарагуа.

Глобальний вплив конфлікту на заключному етапі Холодної війни та на міжнародну політичну ситуацію був значний. Це підсилило протистояння між США та СРСР та викликало нові виміри у геополітичних відносинах. Конфлікт у Нікарагуа став одним з багатьох проксі-конфліктів новітньої доби. Розуміння причин, наслідків та ролі міжнародних акторів у нікарагуанському конфлікті є важливим для аналізу подій того періоду. Це допомагає нам краще зрозуміти динаміку Холодної війни та геополітичні проблеми, які впливали на перебіг міжнародної політики та протиборство супердержав.

References:

1. Brody, Reed. 1985. *Contra Terror in Nicaragua: Report of a Fact-Finding Mission, September 1984-January 1985*. Boston: South End Press.
2. LeoGrande, William. 2000. *Our Own Backyard*. North Carolina: University of North Carolina Press.
3. Pezzullo, Lawrence. 1979. Confidential Cable to the U.S. State Department. National Security Archive Nicaragua collection. <https://nsarchive.gwu.edu/>

4. Taubman, Philip. 1984. "In From the Cold and Hot for Truth". New York Times.
5. Vanderlaan, Mary. 1986. Revolution and Foreign Policy in Nicaragua, Boulder: Westview Press.
6. Walker, Thomas. 1991. Revolution and Counterrevolution in Nicaragua, Boulder: Westview Press.